

Sammanfattning av motionen ”En förbättrad arbetsmiljö på juristprogrammet”

Studenterna skall ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna (1:4a högskolelagen). För att säkerställa denna rättighet betalas bland annat ett statsbidrag ut till lärosäten som därefter fördelar ut detta bidrag + eventuellt ytterligare stöd från lärosätet till kår. För året 2020 var detta bidrag 363 kronor per helårsstudent vilket innebär en knapp miljon för Juridiska föreningen.

Studerande på juristprogrammet har idag inte genom aktiv handling valt (röstat fram) ett så kallat studerandeskyddsombud. En konsekvens av detta är att det rättsskydd som finns i bland annat 6 kap. 6 a § arbetsmiljölagen (AML) om tvingande åtgärder inte kan åberopas. En framställning enligt nämnda paragraf ålägger arbetsgivaren (juristprogrammet) att exempelvis genomföra åtgärder för att uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö. Om juristprogrammet inte agerar på studerandeskyddsombud begäran kan den samma vända sig till Arbetsmiljöverket för tillsyn som i sin tur prövar om föreläggande eller förbud enligt 7 kap. 7 § AML ska meddelas.

Motionens yrkanden är inte beroende av motionens beskrivande delar (punkterna 1-4). De beskrivande delarna har till syfte att inspirera och informera om studenters rättigheter (sett ur ett arbetsmiljöperspektiv) men också studenters skyldigheter att ta tillvara på sin rätt där ett tillsättande av studerandeskyddsombud är ett exempel. En vanlig missuppfattning är att arbetsmiljölagen endast handlar om att anpassa lokaler för att undvika fysiska skador. Tvärtom är arbetsmiljölagen den centrala lagen för att hantera den psykiska hälsan på en arbetsplats. Universitetet är en arbetsgivare och en student är att anse som en arbetstagare. Arbetsgivaren har ett långtgående ansvar för att förebygga psykisk ohälsa på universitetet. Kunskapsnivån är dock låg inom juristprogrammet och blev extra tydligt i samband med panelsamtalet i december 2019.

Sammanfattningsvis: den psykosociala arbetsmiljön på juristprogrammet i Uppsala behöver förbättras. Arbetsmiljölagen är till för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön på en arbetsplats. Det finns statsbidrag som delas ut till kårer för att tillvarata denna rättighet.

Undertecknad yrkar följande

1. Styrelsen åläggs att inför rambudgeten 2022 öka anslagen för posterna 120-123 (studiebevakning/studentinflytande) för att motionens förslag dels har den finansiering som krävs, dels ett ekonomiskt oberoende mot föreningens sociala verksamhet.
2. Styrelsen åläggs att utreda samt ta fram en uppdragsbeskrivning (se förslag i punkt 3, denna motion) för ett framtida studerandeskyddsombud.
3. Styrelsens åläggs att i god tid före höststämman 2021 tillgängliggöra förslag till uppdragsbeskrivning för föreningens medlemmar. Medlemmarna ska ges möjlighet att inkomma med förslag och åsikter inför fastställandet av uppdragsbeskrivningen.
4. Styrelsen åläggs att besluta vilken alternativt vilka ledamöter som senast sommaren 2021 ska ha genomgått en arbetsmiljöutbildning.
5. Styrelsen åläggs att fram till höststämman 2021 sammanfatta och kommunicera ut till medlemmarna i föreningen vilka arbetsmiljöarbeten som dels drivs av Juridiska föreningen, dels av institutionen.
6. Styrelsen åläggs att utreda hur formerna för kursråd bör förändras och vilken roll samt ansvar Juridiska föreningen har i det uppföljande arbete som idag inte fungerar.

1. Rättsliga utgångspunkter

Enligt 4 kap. 9 § högskolelagen ska en **studentkår ha som huvudsakligt syfte** att bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och förutsättningarna för studier vid högskolan.

4 kap. 15 § högskolelagen: Ställning som **nation** har en sådan nation vid Uppsala universitet eller Lunds universitet

1. som studenter var skyldiga att tillhöra enligt de föreskrifter som gällde omedelbart före den 1 juli 2010 och som då bedrev studiesocial verksamhet,
2. som har som **huvudsakligt syfte att genom studiesocial verksamhet** stödja de studenter som tillhör nationen och främja deras studier, och
3. som bistår studenter med studiesocial verksamhet.

1 kap. 3 § AML: Vid tillämpning av 2–4 och 7–9 kap. **ska med arbetstagare likställas**

1. **den som genomgår utbildning**, med undantag för barn i förskolan och elever i fritidshemmet,

6 kap. 17 § fjärde stycket AML: **De som genomgår eftergymnasial utbildning** och annan utbildning för vuxna än kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning **företräds i arbetsmiljöarbetet av studerandeskyddsombud.**

6 kap. 18 § första stycket AML: studerandeskyddsombuden **utses av de studerande.**

6 kap. 17 § andra stycket AML: Huvudmannen för utbildningen ska se till att studerandeskyddsombuden **får den utbildning och den ledighet som behövs för uppdraget.**

6 kap. 17 § tredje stycket AML: studerandeskyddsombuden **har rätt till den information som behövs för uppdraget.**

Vid ett arbetsställe, där minst femtio arbetstagare regelbundet sysselsätts, **ska det finnas en skyddskommitté**, sammansatt av företrädare för arbetsgivaren och arbetstagarna (6:8 st. 1 AML). Vid ett arbetsställe **där det finns studerandeskyddsombud ska även två av dessa ingå** i skyddskommittén (6:8 st. 3 AML). Skyddskommittén skall delta i **planeringen av arbetsmiljöarbetet** på arbetsstället **samt följa arbetets genomförande.**

Den skall noga följa utvecklingen i frågor som rör skyddet mot ohälsa och olycksfall samt verka för tillfredsställande arbetsmiljöförhållanden (6:9 AML).

2. Nuvarande situation i förhållande till de rättsliga utgångspunkterna

Utgångspunkten för denna motion är den fortsatt alvarliga situationen som föreligger vad gäller psykisk ohälsa. Omfattningen av den psykiska ohälsan på juristprogrammet i Uppsala har lokalt redan konstaterats genom stressenkäten.¹ På nationell nivå har SACO pekat ut juristprogrammen som särskilt utsatta² och universitetet genom Studenthälsan konstaterar att den psykiska ohälsan

¹ <https://jf-uppsala.se/content/uploads/2019/12/Stressenkät.s.1-60.pdf>

<https://jf-uppsala.se/content/uploads/2019/12/Stressenkät.s.61-144.pdf>

² <https://news.cision.com/se/saco/r/psykisk-ohalsa-okar-kraftigt-bland-studenter,c2601515>

fortsätter att öka under pandemin.³ För att bryta denna negativa trend behöver det systematiska arbetet enligt arbetsmiljölagen påbörjas. Vi studenter har rättigheter enligt lagar men vi har också skyldigheter. En sådan skyldighet är att organisera oss på samma vis som en facklig organisation gör på en arbetsplats.

På juristprogrammet i Uppsala finns det terminsskyddsombud. Dessa ombud är:

1. Inte valda av studerande utan sker genom anmälan av sitt intresse och tillsätts därefter.
2. Inte utbildade för att företräda studenter i arbetsmiljöarbetet.

Vilken funktion och vilket ansvar terminsskyddsombud definieras inte mer än att de i ämbetsbeskrivningen omnämns enligt följande: *företräder studenterna på en viss termin genom att bistå i fallverksamhet som rör terminerna och bistå studenterna på mittermins- och slutkursråd.*

Utöver terminsskyddsombuden har först detta år en skyddskommitté kommit på plats arbetstagarna (Jfr 6:8 st. 1 AML). Formerna och uppdraget för denna skyddskommitté är dock inte kommunicerade. Undertecknad anser att det är av stor vikt att skyddskommittén byggs upp och präglas av transparens. Särskilt viktigt är att ställa krav på arbetsgivaren (juristprogrammet) upprättar handlingsplaner enligt 3:2 AML och att skyddskommittén behandlar denna handlingsplaner enligt 6:9 st. 1 p. 2 AML.

Juridiska föreningen har sedan 2016 kårstatus. Föreningen bedriver utbildningsrelaterad och studiesocial verksamhet samt kontakt med arbetslivet. Den ekonomiska omsättningen ett normalår (inte ett pandemiår med andra ord) har sin tyngd i den sociala verksamheten. Bal, inspark, flertalet gasquer osv. är starkt bidragande till denna fördelning. Det huvudsakliga syftet enligt 4:9 högskolelagen är till skillnad mot en nation att bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och **förutsättningarna för studier vid universitetet**. En viktig förutsättning för studier är den mentala och psykiska hälsan. De höga stressnivåerna som konstaterats på juristprogrammet i Uppsala skapar inte goda förutsättningar för studier.

Rektor beslutade 2019 om en modell för stöd per helårsstudent och doktorand (helårsekvivalent) för att bidra till arbetet med studentinflytande hos de studentkårer som erhållit kårstatus. **Under 2020 utbetalades 363 kronor per helårsstudent och doktorand** (helårsekvivalent).⁴

3. Uppdragsbeskrivning och syfte med Studerandeskyddsombud

- Ansökningar administreras av Juridiska föreningen.
- Val av studerandeskyddsombud sker på vårstämman och mandatet sätts till ett år.
- Antalet studerandeskyddsombud bör åtminstone sättas till två stycken.
- Efter vårstämman ska valda studerandeskyddsombud genomgå utbildning, dels i arbetsmiljö, dels allmänt om att vara skyddsombud. Utbildningen ska genomföras skyndsamt så att arbete kan ske under sommaren.
- Stor del av det administrativa uppdraget ska genomföras under sommarperioden. Under sommarperioden följer studerandeskyddsombudet upp de handlingsplaner som genomförs inom ramen för arbetsmiljön. Det studentinflytande som skett i form av

³ Se sidan 69 i Uppsala universitets årsredovisning, 2020. https://regler.uu.se/digitalAssets/625/c_625776-l_3-k_arsredovisning-2020-uppsala-universitet.pdf

⁴ Se sidan 68 i Uppsala universitets årsredovisning, 2020. https://regler.uu.se/digitalAssets/625/c_625776-l_3-k_arsredovisning-2020-uppsala-universitet.pdf

kursutvärderingar och kursråd sammanställs till en sammanfattad bild av läget per termin (1-6). Den sammanfattade bilden kommuniceras ut på Juridiska föreningens hemsida. Ett huvudsyfte med detta uppdrag är att påvisa för studenter att dess åsikter tas tillvara på. Att fullfölja ett sådant syfte bör leda till ett ökat engagemang hos studenter.

- Arvodering av studerandeskyddsombud är centralt. Mot bakgrund av det allvarliga läget på juristprogrammet är det dessutom viktigt att det är ett skäligt arvode. Om det sker genom månadslön eller timdebitering utifrån utfört arbete är upp till styrelsens utredning att komma fram till. Men en timdebitering om åtminstone 100 kr/timme och en maxbudget under sommaren är ett delförslag för att skyddsombudet dels ska kunna se detta som ett sommarjobb, dels att det motiverar att faktiskt arbete genomförs.
- Studerandeskyddsombudet roll i förhållande till kursråd och terminsskyddsombud behöver utredas. Att studerandeskyddsombudet vidareutbildar och höjer kunskapsnivån för de studenter som sitter i mittertermin- och slutkursråd är av betydelse. Samma sak är att höja kunskapsläget hos terminsskyddsombuden.
- Studerandeskyddsombudet roll i förhållande till övriga ledamöter i Juridiska föreningen. Hur samarbetet mellan Juridiska föreningens ordförande samt styrelse ska gå till är centralt. Men även hur studerandeskyddsombudet förhåller sig till olika utskott så som studieutskottet är viktigt att få fram i ämbets/uppdragsbeskrivning.
- Arbetsmiljö bygger på bland annat kontinuitet och uppföljning (Jfr 3 kap. AML). Arbetet som studerandeskyddsombud ska präglas av dokumentation, transparens och effektiv överlämning till sina efterträdare. Att definiera detta arbete i uppdragsbeskrivningen är en viktig del i utredningen.
- Skapa och utveckla utbildningsmaterial. Ett exempel är att se Eva Vingårds presentation för en god hälsa <https://partsradet.se/arbetsomraden/hallbart-arbetsliv/filmer/webbinarium-3-mars-2021-fokusera-pa-det-friska/>
- Förslag till årskalender som beskriver när olika aktiviteter ska genomföras = när och vilka utbildningar som ska genomföras, uppföljning av institutionen, skyddskommittéarbete/möten, utbildningstillfällen av studenter i arbetsmiljö, träffar där arbetsmiljö diskuteras, tidpunkter för att överlämna dokument osv.
- Det finns mycket kunskap att hämta inom universitetet. Med på panelsamtalet i december 2019 om stressenkäten var exempelvis Ingrid Anderzén, seniorforskare och docent i Socialmedicin.⁵ Eva Vingård, professor Arbets- och miljömedicin är ytterligare ett exempel på kompetens inom området. Att Juridiska föreningen och ett framtida studerandeskyddsombud använder universitetets resurser bör utökas samt kunskaperna dokumenteras.

4. Kursråd

Nuvarande kursråd genererar inte studentinflytande i tillräckligt hög omfattning. Huvudorsaken är att kursråden inte följs upp. Vid en jämförelse av terminskurs 6 fem senaste kursråd blir problemet uppenbart (och bör se liknande ut på övriga terminer) då det kan konstateras att protokollen i princip är de samma. Samma frågor lyfts och besvaras likartat av kursledningen. För att hantera frågan är ett förslag att varje termin har ett stående protokoll som överlämnas (de som närvarar på kursråd HT21 kan utläsa och följa upp VT21 för att sedan lämna över det fortsatta arbetet till VT22 osv.) Detta för att flytta fokus från repetition till uppföljning av handlingsplan.

⁵ <https://katalog.uu.se/empinfo/?id=N99-705>

Ett stående protokoll där historik framgår får också till effekt att visa på om faktiska förändringar genomförs eller ej.

Att kursråden dessutom inte publiceras av juristprogrammet är direkt felaktigt då det är juristprogrammets skyldighet enligt 1 kap 14 § andra stycket i högskoleförordningen att **resultatet och beslutet ska göras tillgängliga för studenterna.**

Tobias Norberg
Terminskurs 6
2021-04-11